

Nr 34.

Ankom till riksdagens kansli den 24 april 1928 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 10 och 11 §§ i förordningen den 16 maj 1884 angående patent dels ock en i ämnet väckt motion.

Genom en den 20 mars 1928 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 235, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

L a g

om ändrad lydelse av 10 och 11 §§ i förordningen den 16 maj 1884 (nr 25) angående patent.

Härigenom förordnas, att 10 och 11 §§ i förordningen den 16 maj 1884 angående patent, av vilka lagrum 11 § senast ändrats genom lagen den 23 april 1920 (nr 162), skola i nedan angivna delar erhålla följande ändrade lydelse:

10 §.

Patent varde, utom i det fall varom här nedan sägs, meddelat för en tid av sjuåttio år, räknat från den dag, då ansökningen inkom.

Vill någon — — — förbliver gällande.

11 §.

Förutom de avgifter, som omförmälas i 4 och 7 §§, skall för meddelat patent, som icke är tilläggs patent, till patentmyndigheten för varje patentår från och med det andra erläggas en årsavgift, utgörande för vart och ett av det andra och tredje året fyrtio kronor, av det fjärde och femte året sextio kronor, av det sjätte och sjunde året etthundra kronor, av det åttonde och nionde året etthundrafemtio kronor, av det tionde och elfte året tvåhundra kronor, av det tolfte och trettonde året tvåhundrafemtio kronor, av det fjortonde och femtonde året trehundra kronor samt av det sextonde och sjuttonde året fyrahundra kronor.

Avgiften, som — — — en femtedel.

Fullgöres ej — — — patentet förfallet.

Patenthavare vare — — — beskrivningens offentliggörande.

Denna lag skall träda i kraft dagen efter den, då lagen, enligt därå meddelad uppgift, utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Bestämmelserna om patenttidens förlängning till sjuttionio år samt om årsavgifter för det sextonde och sjuttionio året skola, med iakttagande av vad i nästa stycke sägs, äga tillämpning även å patent, som gäller vid lagens ikraftträdande.

Den, som av patenthavaren eller genom domstols beslut fått sig tillerkänd och vid lagens ikraftträdande fortfarande innehar rätt att utöva patenterad uppfinning eller som, utan att vara innehavare av sådan rätt, efter det patentansökning inkom men före den 1 april 1928 inom riket vidtagit väsentliga åtgärder för patenterad uppfinnings utövande efter den gällande patenttidens utgång, äga därefter utan hinder av patenttidens förlängning att mot skälig ersättning utöva uppfinningen. Vill han begagna sig av denna rätt, skall han, vid äventyr att eljest gå den förlustig, därom underrätta patenthavaren inom tre månader efter lagens ikraftträdande. I händelse av tvist rörande ersättningen gälla om domstol vad i 19 och 20 §§ i förordningen angående patent finnes stadgat.

Det i lagen den 23 april 1920 för vissa patent gjorda undantag beträffande årsavgifterna för det andra till och med det femtonde patentåret skall fortfarande äga tillämpning.

I samband med denna proposition har utskottet till behandling förehaft en inom andra kammaren i anledning av propositionen väckt motion, nr 477, däri herrar *Hansson* i Trollhättan och *Hedlund* i Häste hemställt, att riksdagen måtte besluta, att lagen träder i kraft ett år efter det densamma utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Beträffande de skäl, som ligga till grund för det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget, tillåter sig utskottet att i den mån redogörelse därför ej lämnas här nedan hänvisa till de vid propositionen fogade protokollen, och får utskottet i fråga om vad motionärerna anfört till stöd för sitt yrkande hänvisa till motionen.

Förslagets
innehåll.

Förslaget innebär en förlängning av den nuvarande patenttiden, 15 år från den dag patentansökningen inkom, till 17 år, räknat från samma dag. För de två nya patentåren skall erläggas en avgift av 400 kronor för år. Lagen skall träda i kraft dagen efter den, då lagen, enligt därå meddelad uppgift, utkommit från trycket. Bestämmelserna om patenttidens förlängning till 17 år samt om årsavgifter för det sextonde och sjuttionio året skola äga tillämpning även å patent, som gäller vid lagens ikraftträdande. Emellertid har befogenhet att utöva patenterad uppfinning från det sextonde patentårets början tillagts vissa

personer, nämligen dels dem, som eventuellt förvärvat rätt att utöva uppfinningen, vare sig denna rätt tillkommit genom upplåtelse av patenthavaren (frivillig licens) eller enligt 15 § patentförordningen genom domstols beslut (tvångslicens), och dels dem, som utan att vara innehavare av någon sådan rätt kunna hava vidtagit väsentliga åtgärder för att utöva uppfinningen efter den gällande patenttidens utgång. Såväl licenshavare som sistnämnda personer, de s. k. för användarna, äga utöva uppfinningen i den omfattning de finna för gott men äro pliktiga att därför gälda ersättning, som i händelse av tvist fastställas av domstol. För att komma i åtnjutande av nu ifrågakvarande rätt måste den som gör anspråk därå anmäla detta för patenthavaren inom tre månader efter lagens ikraftträdande; underlåter han det, går han sin rätt förlustig. De åtgärder, som skola kunna grunda för användarerätt, måste hava vidtagits före den 1 april 1928 eller den tidpunkt, då efter framläggande för riksdagen av proposition i ämnet den tillänkta lagstiftningen antagits hava kommit till mera allmän kännedom för intresserade. Om såsom den avgörande tidpunkten väljes den dag, då lagen träder i kraft, har det ansetts kunna inträffa, att någon vidtager åtgärder av ifrågakvarande slag enkom i syfte att vinna för användarerätt.

Mot den förslagna utsträckningen av patenttiden till 17 år har utskottet icke någonting att erinra. Frågan om patenttidens förlängning är, såsom departementschefen framhållit, icke ny. Redan för över tjugu år sedan restes krav härå av svenska uppfinnareföreningen, och numera synes man inom tekniska och industriella kretsar i allmänhet anse, att den gällande patenttiden, 15 år, är för kort, både ur uppfinnarnas och industriens synpunkt sett. Av de skäl, som tala för en utsträckning av skyddstiden, torde särskilt böra framhållas, att den effektiva skyddstiden nu i långt högre grad än vid patenttidens fastställande år 1884 inkräktas av den tid, som åtgår för patentansökningens behandling. Denna tid torde för närvarande i regel uppgå till mellan två och tre år. Anledningen till att frågan tidigare icke vunnit sin lösning synes till ej oväsentlig del vara att söka i den omständigheten, att patentlagstiftningen i sin helhet sedan någon tid tillbaka varit föremål för en fullständig revision. Departementschefen har emellertid erinrat, att detta arbete särskilt i betraktande av att andra lagstiftningsfrågor på det industriella rättskyddets område ansetts vara av mera brådskande natur ännu torde kräva ganska avsevärd tid för sitt slutförande, samt att frågan om patenttidens förlängning enligt hans mening vore så fristående, att hinder ej borde möta mot densamma upptagande till lösning oberoende av patenträttens reformering i dess helhet. Med hänsyn till vad sålunda anförts finner utskottet frågans lösning nu ej böra undanskjutas.

De föreslagna avgifterna för de två nya patentåren, 400 kronor för år, kunna måhända synas höga, men då, såsom departementschefen anmärkt, endast patent å särskilt viktiga, ekonomiskt bärkraftiga uppfinningar lära komma att genom avgifternas erläggande upprätthållas under det sextonde och sjuttonde året, tillstyrker utskottet förslaget jämväl i denna del.

Utskottet.
Patenttiden.

Patent-
avgifterna.

Övergångs-
bestämmel-
serna.

Vad slutligen angår övergångsbestämmelserna, åsyftar den i ärendet väckta motionen sådan ändring i Kungl. Maj:ts förslag, att lagen skall träda i kraft icke dagen efter dess publicerande i Svensk författningssamling utan först ett år därefter. Motionärerna synas närmast hava tagit sikte på de olägenheter, som de föreslagna övergångsbestämmelserna i olika hänseenden skulle medföra för personer, vilka förberett sig på att utöva en patenterad uppfinning vid utgången av den för patentet nu gällande skyddstiden.

Handlingarna i ärendet utvisa, att frågan om övergångsbestämmelsernas innehåll varit föremål för särskild uppmärksamhet vid förslagets utarbetande. Sedan kommerskollegium samt patent- och registreringsverket avgivit yttranden över ett inom handelsdepartementet upprättat lagförslag, med vilket det nu framlagda i allt väsentligt överensstämmer, infordrades förnyat utlåtande från kommerskollegium, som därvid utförligt behandlade övergångsbestämmelserna. I sitt första utlåtande hade nämligen kollegium ifrågasatt, att lagen skulle träda i kraft å viss på förhand bestämd dag, men tillika framhållit, att den begränsade tid, som stått till förfogande för remissens besvarande, ej möjliggjort någon mera ingående undersökning av förslagets eventuella verkningar i sådant hänseende, liksom ej heller granskning av utformningen av övergångsbestämmelserna i övrigt. Patent- och registreringsverket hade däremot tillstyrkt förslaget, därvid dock en ledamot uttalat skiljaktig mening samt förordat rätt för licenshavare och föranvändare att utöva patenterad uppfinning under de nya patentåren utan ersättning. I sitt förnyade utlåtande meddelar kommerskollegium nu, att kollegium införskaffat yttrande i ärendet från Sveriges industriförbund, samt att vidare under överläggning med några framstående industrimän med speciell erfarenhet beträffande utnyttjande av uppfinningar och patent de antagliga verkningarna i olika hänseenden av skyddstidens eventuella förlängning närmare undersökts. Kollegium upplyser tillika, att kollegium genom patentverket förskaffat sig en förteckning över de patent, som enligt nu gällande bestämmelser skulle utlöpa under tiden 1 april 1928 till 1 juli 1929 och vilka därför i särskild grad kunde anses beröras av de föreslagna övergångsbestämmelserna. I fråga om denna förteckning må här från en i ärendet upprättad promemoria anföras, att under nämnda tid 240 patent utlöpa, samt att av dessa patent 160 kunna betecknas såsom etablissemment-patent, avsedda att skydda industriella företags egna tillverkningar, medan återstående 80 synas vara enskilda uppfinnarens egendom, avsedda att exploateras genom licens till olika tillverkare. Under maj 1928 skulle 5 etablissemment-patent och 9 andra patent utlöpa samt under juni 9 etablissemment-patent och 4 andra patent. Beträffande tidpunkten för lagens ikraftträdande yttrar kollegium i sitt utlåtande, att från olika håll anförts, att därest man i princip fasthölle vid berättigandet och lämpligheten av den föreslagna retroaktiva förlängningen av skyddstiden, det måste anses riktigt, att lagen så snart som möjligt trädde i kraft. Denna uppfattning hade även omfattats av Sveriges industriförbund liksom av de under hand hörda sakkunniga. Med hänsyn härtill och jämväl till det förhållandet, att, såvitt av den gjorda undersökningen framginge, några mera betydande intressen knappast torde

bliva beroende av den ej på förhand fixerade dagen för lagens ikraftträdande, anslöte sig kollegium numera även i denna punkt till det remitterade författningsförslaget. Jämväl i övrigt biträder kollegium med en obetydlig sedermera vidtagen ändring de föreslagna övergångsbestämmelserna samt yttrar beträffande den inom patent- och registreringsverket uttalade skiljaktiga mening, såvitt angår för användarna, att kollegium icke ansåge tillräcklig anledning föreligga att tillerkänna för användarna rätt till licensfri utövning av patent under den förlängda patenttiden. Vid ärendets beredning inom justitiedepartementet har en bestämmelse likartad med den som föreslagits i motionen varit föremål för övervägande. Departementschefen framhåller nämligen, att medan vid patenttidens utsträckning i Tyskland licenshavare och för användare berättigats att endast mot ersättning utöva uppfinningen under de tillagda patentåren — med vilken ståndpunkt det svenska förslaget överensstämmer — i Norge valts den vägen, att lagen om patenttidens utsträckning icke gjorts tillämplig å sådana patent, som enligt förut gällande bestämmelser komme att utgå under den närmaste tiden (omkring ett halvt år) efter lagens trädande i kraft. I detta hänseende yttrar departementschefen vidare: »Lagstiftaren synes därvid hava förutsatt, att åtminstone i regel några mera väsentliga åtgärder för en uppfinnings utnyttjande efter patenttidens utgång icke vidtagas förrän relativt kort dessförinnan. Att denna väg erbjuder vissa praktiska fördelar, vill jag ej förneka. Men tydligen blir den tidrymd efter lagens ikraftträdande, som härvid fastställs, alltid mer eller mindre godtyckligt vald; ej utan fog kan det ifrågasättas, om en så kort tid som den i Norge stadgade är tillräcklig. Ur principiell synpunkt torde företräde böra givas åt det sätt för frågans lösande, som tillämpats i förslaget.» Lagrådet har vid granskning av förslaget lämnat detsamma utan anmärkning, och en ledamot har särskilt utvecklat skälen för sin ställning till förslaget, såvitt det avser gällande patent, därvid erinrats om den även av departementschefen framhållna synpunkten att det är rimligt och för näringslivet nyttigt att patentinnehavarna genom förlängningen beredes en komensation för de ekonomiska missräkningar i fråga om patentens exploaterande, som de många depressionsåren medfört.

Utskottet har för sin del funnit sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag till övergångsbestämmelser oförändrat. I enlighet med den uppfattning, som allmänt kommit till uttryck i ärendet, anser utskottet sålunda någon erinran icke vara att framställa mot att lagen principiellt erhåller retroaktiv verkan, så att bestämmelserna om patenttidens förlängning komma att avse redan meddelade ännu bestående patent. Härmed torde emellertid, såsom i ärendet anförts, bäst överensstämma, att lagen träder i kraft, så snart ske kan. Ett bifall till motionen skulle innebära, att de patent, som förfalla under året närmast efter lagens publicerande, uppgående till ett antal av omkring 200, icke skulle komma i åtnjutande av den förlängda skyddstiden. Emellertid synes industriidkares och andras intresse av att varda bibehållna vid möjligheten att vid dessa patents utlöpande fritt och utan ersättning få utöva uppfinningarna böra stå tillbaka för patenthavarnas intresse att bliva

delaktiga av de förmåner, som lagen i princip bereder äldre patent. Härtill kommer att, på sätt departementschefen anmärkt, den övergångstid, som fastställes, alltid blir mer eller mindre godtyckligt vald. Emot det i motionen gjorda påståendet, att näringslivet ej gagnas av den i propositionen föreslagna övergångsformen, vill utskottet framhålla, att den myndighet, som i främsta rummet företräder näringslivets intressen, nämligen kommerskollegium, efter ingående prövning tillstyrkt övergångsbestämmelserna, samt att enahanda ståndpunkt intagits av Sveriges industriförbund.

I fråga om övergångsbestämmelserna hava motionärerna jämväl vänt sig mot föreskriften, att väsentliga åtgärder för patenterad uppfinnings utövande skola vara vidtagna för att för användarrätt skall finnas. Motionärerna göra nämligen gällande, att det ej är möjligt att i praktiken uppdraga gränsen för vad som menas med »väsentliga åtgärder», då dessa ej kunna direkt värdebedömas. Vidare skulle enligt motionärernas mening svårighet möta att bestämma den skäligen ersättning, som för användaren skall erläggas till patenthavaren för uppfinningens utövande. Häremot må erinras, att redan i gällande patentförordning finnas likartade bestämmelser som de nu föreslagna. I 16 § stadgas sålunda beträffande de egentliga för användarna, att patent ej är gällande mot någon, som vid den tid, då ansökningen därom inkom, för utövning av den patenterade uppfinningen inom riket vidtagit väsentliga åtgärder. Och enligt 15 §, som handlar om tvångslicens, skall domstolen vid meddelande av licens föreskriva, mot vilken ersättning uppfinningen må utövas. Nu nämnda stadganden lära icke hava medfört särskilda svårigheter i tillämpningen, och det synes icke antagligt, att förhållandet skall bliva annorlunda beträffande de föreslagna bestämmelserna.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

- 1) att förevarande proposition måtte av riksdagen bifallas; samt
- 2) att den i anledning av propositionen väckta motionen måtte anses besvarad genom utskottets hemställan under 1).

Stockholm den 24 april 1928.

På första lagutskottets vägnar:

A. ÅKERMAN.

Vid detta ärendes behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Akerman, Klefbeck, Schlyter, Anderson* i Hägelåkra, *John O. Karlsson, Jonsson* i Lycksele, *Bissmark* och *Gustafsson* i Benestad*;
från andra kammaren: herrar *Lindley, Leo**, *Jansson* i Edsbäcken, *Nilsson* i Antnäs, *Sjögren, Olsson* i Mellerud, *Persson* i Trången och *Christenson* i Södertälje.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.